

Gotowość szkolna – spojrzenie logopedy

Rozwój mowy

Oceniamy:

- w jaki sposób dziecko wypowiada proste i złożone słowa, czy opuszcza, przestawia, bądź zniekształca głoski w wyrazach;
- poprawność artykulacyjną (czy wszystkie głoski są wypowiadane w prawidłowy sposób);
- umiejętności komunikacyjne (czy inicjuje i podtrzymuje konwersację, potrafi zadawać pytania, potrafi udzielać konkretnych odpowiedzi),
- rozumienie mowy (rozumie polecenia i instrukcje, rozumie treść czytanej bajki, poprawnie odpowiada na pytania dotyczące przeczytanych informacji);
- zasób słownictwa (potrafi tworzyć definicje, szybko zapamiętuje nowe słowa, nazywa emocje i uczucia, używa wyrazów we właściwym znaczeniu)
- umiejętności składniowe (złożoność i poprawność budowanych zdań),
- fleksję i słowotwórstwo (odmiana części mowy oraz rozumienie zasad rządzących wyrazami należącymi do tej samej rodziny),

Dziecko 6-7 letnie powinno:

- mieć już utrwaloną poprawną wymowę wszystkich głosek;
- mieć opanowaną technikę mówienia (wyraźna, płynna mowa);
- rozumieć i adekwatnie reagować na proponowane aktywności lub polecenia (również te złożone *np. narysuj kwiatek, który będzie miał dwa płatki czerwone a trzy żółte*);
- umiejętnie wyrażać myśli, konstruować wnioski i uogólnia,
- budować złożone wypowiedzi, zachowując logiczną całość, spójność oraz zwracając uwagę na następstwa przyczynowo – skutkowe,
- posiadać na tyle bogaty zasób słownictwa, aby mogło w swobodny i satysfakcjonujący sposób wyrażać swoje opinie, prośby oraz podtrzymywać konwersację;
- formułować pytania oraz zgłaszać trudności nauczycielowi
- aktywnie uczestniczyć w dialogu, dostosowywać język do sytuacji i statusu swojego rozmówcy (*inaczej rozmawiać z siostrą, a inaczej z panią nauczycielką lub lekarzem*).

Przykłady do sprawdzenia umiejętności:

- Opisywanie ilustracji, odpowiadanie na dodatkowe pytania,
- Układanie i opowiadanie 4 – elementowej historyjki obrazkowej;
- Odpowiadanie na pytania dotyczące wysłuchanego tekstu opowiadania;
- Opowiadanie własnymi słowami, czego dotyczył czytany tekst, sprawdzamy, czy dziecko zapamiętuje istotne informacje, czy zrozumiało sens przekazu; oceniamy, czy dziecko nie ma problemu z organizacją treści wypowiedzi, czy opowiadanie jest w logiczny sposób uporządkowane;
- Wykonywanie złożonych poleceń np. *Niebieski samochód stoi obok pudełka, a czerwony klocek leży przed pudełkiem; Znajdź na obrazku dwa takie same domki i pokoloruj ich dachy brązową kredką, wskaż ołówkiem, który z narysowanych wieżowców jest najniższy;*
- Układanie i odgadywanie zagadek;
- Poprawianie błędów gramatycznych i niedorzeczności w wysłuchiwanym zdaniach np. *Latem dzieci zjeżdżają z górki na nartach; Dwa dziewczynki bawią się lalkami; Mama i tata idzie do pracy, Porcelanowa miska spadł ze stołu, Twoja piłka leży za kanapem;*
- Zabawa „Co powiesz, kiedy będziesz chciał/a....” np. *żeby babcia kupiła ci ulubioną gazetkę; spotkać się w sobotę z kolegą; sam wybrać prezent dla kolegi; zaproponować koleżance poczęstowanie się chrupkami....*

Synteza i analiza słuchowa

Oceniamy

- syntezę i analizę sylabową (składanie wyrazu z wysłuchiwanym sylab oraz dzielenie wyrazu na sylaby);
- zdolność rozpoznawania rymów (wymyślanie rymów, dobieranie par rymujących się wyrazów z pomocą obrazków);
- zdolność różnicowania wyrazów o podobnym brzmieniu np. *pies – piec, kura-góra;* (*dziecko zauważa, które pary słów są takie same, a które nie*);
- dostrzeganie podobieństw między słowami, KAnapa -KAmera, paLEC-maLEC (pytamy, czy słyszy w parze słów wspólną sylabę);
- syntezę i analizę głoskową (składanie wyrazu z wysłuchanych głosek oraz wyodrębnianie głosek w wyrazie);
- sprawdzamy, czy dziecko czy rozumie i poprawnie używa pojęć: zdanie, wyraz , sylaba, głoska, litera;
- oceniamy, czy dziecko bez trudu uczy się wierszyków i czy potrafi podczas ich odtwarzania zachować rytm i melodię.

6-7 latek powinien umieć:

- dzielić zdanie na wyrazy,
- rozróżniać słuchowo układy rytmiczne i naśladować je np.: *3 klaśnięcia-1 klaśnięcie-2 klaśnięcia, lub: 2 podskoki - 1podskok - 2 podskoki - 1 podskok;*
- poprawnie różnicować głoski w wyrazie i w sylabach, zauważać podobieństwa i różnice w budowie wyrazów;
- tworzyć rymy, dobierać rymujące się słowa;
- rozpoznawać pierwszą i ostatnią głoskę w wyrazie (jaką głoskę słyszysz na początku słowa *tuba, ster, usta, antena*, jaka głoska jest na końcu wyrazu *but, słoik, ananas, leki, wata*;
- łączyć sylaby i głoski w wyrazy, rozumieć polecenia : „podziel wyraz na sylaby” i „podziel wyraz na głoski” ;

Przykłady do sprawdzania:

- wymień trzy wyrazy, które rozpoczynają się od określonej głoski np. *k*;
- rozdziel obrazki na grupy, w zależności, od jakiej samogłoski się zaczynają ich nazwy (umieszczamy obrazki wokół kartoników z zapisanymi samogłoskami: A, O, E, U, I);
- znajdź obrazki, których nazwy kończą się taką samą samogłoską, następnie spółgłoską;

- dobierz w pary rymujące się nazwy obrazków, np. kura-góra, szafa – żyrafa, kot-płot itd.;
- policz sylaby w wyrazie.... Np. *kolega, kapcie, sok, stonoga, helikopter*;
- mówimy zdanie i pytamy jaki wyraz jest trzeci w tym zdaniu;
- dyktujemy wolno głoski np. *s-k-l-e-p, b-a-n-a-n-y*, a dziecko składa z nich wyraz;
- prosimy, żeby dziecko powiedziało, z jakich głosek składa się wyraz;
- przedstawiamy sylaby w wymawianych słowach 2-sylabowych i prosimy, żeby dziecko zamieniło sylaby np. *TY-KO (koty), DY-LO (lody), MA-DA (dama)*

WAŻNE: w ćwiczeniach słuchowych, musimy zwrócić uwagę na fakt, że w języku polskim głoski tracą dźwięczność na końcu wyrazu, zatem wyraz *JEŻ* kończy głoska /sz/, a na końcu wyrazu *WÓZ* słyszymy /s/.

Pamięć słuchowa bezpośrednia

Nazywana pamięcią świeżą, pozwala dziecku zapamiętywać i natychmiast odtwarzać usłyszany materiał.

Oceniamy:

- ✓ **Sprawdzamy czy dziecko potrafi powtórzyć po nas zdania:**
 - *Karol bawi się samochodami.*
 - *Tomek był wczoraj w kinie, a Magda na spacerze.*
 - *Chłopiec wyszedł z tatą na spacer, chociaż pogoda nie zachęcała do opuszczania domu.*
 - *Ania ma koleżankę, której mama jest nauczycielką.*
- ✓ **Sprawdzamy, czy dziecko zapamiętuje dwa lub trzy polecenia jednocześnie:**
 - *Zanieś książkę do kuchni, połóż ją na stolku, następnie przynieś żółty kubek, który stoi na blacie,*
 - *Sprawdź czy się skończyło pranie, a wracając przynieś mi butelkę wody.*

Jak ćwiczyć?

- Powtarzamy zdania od prostych do bardziej złożonych (dziecko nie może zmieniać szyku wyrazów w zdaniu, ani zastępować słów wyrazami bliskoznacznymi;
- Bawimy się w zapamiętywanie powiększającej się liczby powtarzanych wyrazów, mogą należeć do jednej kategorii np. zwierzęta: *kot, kot-pies, kot-pies-ryba, kot-pies-ryba-owca, kot-pies-ryba-owca-małpa, kot-.....*

- Zapamiętujemy kolejność poleceń, „Co mam zrobić?” (np. *najpierw wyrzucić papierek, potem sprawdzić, jaka jest pogoda, następnie zanieść bluzę do szafy.*

Wspomaganie rozwoju słuchu fonemowego

Ćwiczenia mają na celu usprawnić umiejętność różnicowania fonemów, identyfikowanie wymawianych wyrazów, sylab i głosek. Dzięki tym ćwiczeniom rozwija się prawidłowe rozumienie wypowiedzi słownych.

- zachęcanie dziecka do odtwarzania sekwencji rytmicznych, np. wystukiwanie rytmów, zaczynamy od czterech uderzeń **X----XX----X**, potem pięć **XX-----X----XX**, sześć **XX----XX----X----X**.
- Zabawa „wstań, siadaj, tupnij, klaśnij”, dziecko ma odpowiednio zareagować na ustalony sygnał dźwiękowy, np. *A – siadaj, O – STÓJ, E – TUPNIJ, U – KLAŚNIJ*
- Liczenie i wyróżnianie wyrazów w zdaniu – pytamy, jaki wyraz wyraz w zdaniu jest ostatni, jaki drugi?
- Zabawa, jaką głoskę słyszysz na początku wyrazu?
- Zabawa, znajdź wyrazy, w których słychać daną głoskę na końcu wyrazu.
- Dzielenie wyrazów na głoski, sylaby oraz składanie wyrazów z usłyszanych głosek / sylab tzw. „język kosmitów”/
- Zabawa „Pociąg sylabowy/głoskowy”. Zabawa polega na znajdowaniu słowa, które zaczyna się od sylaby/głoski, którą usłyszałam na końcu wymawianego wcześniej słowa, np./sylaby/: lato – tona – namiot – miotła- łapa itd. , /głoski/: telefon-noga-agrest-tłum -miasto-osa-aktor itd.
- Różnicowanie głosek podobnie brzmiących w parach wyrazów, słyszysz na początku wyrazów: KURA – GÓRA, CZAR – CAR, TOM – DOM
- Wysłuchiwanie opozycyjnych głosek w śródgłosie podobnie brzmiących wyrazów, jakie głoski różnią te dwa wyrazy: KOZA – KOSA, LODY – LOTY, NOŻE – NOSZE, PORA – POLA.
- Zabawy z rymami, czytanie rymowanek, wyliczanek, uczenie się na pamięć wierszyków lub dopowiadanie w trakcie czytania, np.

Proszę Państwa oto miś,
Miś jest bardzo grzeczny.....

Nad rzeczką opodal krzaczka
Mieszkała kaczka.....

NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNISNE BŁĘDY :

- NIEPRAWIDŁOWE GŁOSKOWANIE - używanie nazw liter, jak w alfabecie;
- ZACZYNIANIE ĆWICZEŃ OD ANALIZY WYRAZU, ZAMIAST OD ĆWICZEŃ SYNTEZY;
- LITEROWANIE DWUZNAKÓW (głoska to dźwięk a nie litery!)
- DODAWANIE SAMOGŁOSKI "Y" PRZY GŁOSKOWANIU np. /Sy -Ky-Ly-E -Py/ zamiast **S-K-L-E-P**, głoski należy wypowiadać krótko, żeby nie wybrzmiewała samogłoska "y", to bardzo zaburza rozwój syntezy i analizy.

Polecane książki:

- A.Maurer „Dźwięki mowy” wyd. Impuls
M.Barańska, M.Hinz „Kto posłucha, ten usłyszy”
Praca zbiorowa „Wszystko słyszę. Ćwiczenia usprawniające percepcję słuchową” wyd. Harmonia
A.Szczepańska „Detektyw słuchowy” wyd. Harmonia
M.Barańska „Rymuj, głoskuj, w rytmie klaszcz” wyd. Harmonia
M.Hryniewicz-Czarnecka „Wyteż słuch”